

ภาคผนวก C

สรุปการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

เพื่อรายงานผลการศึกษาโครงการศึกษาแนวทาง
การจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ
ณ ห้องประชุม สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
วันที่ 17 มีนาคม 2551 เวลา 13.00 – 17.00 น.

คุณสำเภา วงศ์ทองเหลือ คณะทำงานอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม

กล่าวเปิดงาน กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ
บทบาทหน้าที่ของคณะทำงานอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม

คณะทำงานฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการน้ำในภาคอุตสาหกรรมของ
ประเทศให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในภาคอุตสาหกรรม และเพื่อ
ความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ จึงมอบให้มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นที่ปรึกษาโครงการ
ศึกษาวิจัยแนวทางจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงอุปสงค์ อุปทานน้ำ แนวทางการสร้างความสมดุลของน้ำในพื้นที่
อุตสาหกรรม โครงสร้างและแนวทางการจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในพื้นที่
อุตสาหกรรม ชุมชน และพื้นที่โดยรอบ และแนะนำข้อมูลที่ได้ประมวล สังเคราะห์ วิเคราะห์ และ
จัดทำเป็นข้อเสนอแนะเสนอต่อสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรี

วัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

- คณะทำงานสามารถรวบรวมข้อมูลด้านอุปสงค์/อุปทาน อุปสรรค ปัญหาและความ
ต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- ขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการน้ำจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน
ประชาชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อไปประมวลปรับปรุงรายงาน
ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

รศ.ดร. สุมาลี วงษ์วิฑิต

กล่าวถึงวิธีดำเนินงานโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของคณะทำงาน
อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

- รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งด้านเอกสาร และการสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่ม โดยศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานรัฐต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การประปา การชลประทาน ฯลฯ รวมถึงโรงงานอุตสาหกรรม และบริษัทจัดหา น้ำ เพื่อนำข้อมูลทั้งหลายมาทำการวิเคราะห์ หลังจากนั้นได้จัดทำรายงานการศึกษา และจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการศึกษา
- เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลา และค่าใช้จ่าย จึงสามารถดำเนินการจัดสัมมนาในกลุ่มใน 2 จังหวัด ได้แก่ ระยองและสมุทรปราการ และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ และหน่วยงานของภาครัฐ
- ปัญหาที่พบมากในการดำเนินงาน คือปัญหาด้านข้อมูลสถิติซึ่งใช้ในการวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานน้ำสำหรับพื้นที่อุตสาหกรรม

กล่าวรายงานผลการศึกษา

- ได้ศึกษาการจัดการน้ำในภาพรวม เป็นจำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สมุทรสาคร นครปฐม โดยศึกษาสภาพพื้นที่ น้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน การใช้ ปริมาณการใช้ กำลังการผลิตน้ำ ซึ่งเป็นข้อมูลในภาพรวมไม่ได้เน้นเฉพาะภาคอุตสาหกรรม
- ศึกษาการจัดการน้ำเชิงลึกในสองจังหวัด ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรม คือ ระยองและสมุทรปราการ และมีปัญหาด้านการจัดการน้ำในการอุตสาหกรรม
- ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดการจัดการน้ำแบบผสมผสาน (IWRM) ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นแนวคิดหลักในการวิเคราะห์ ประกอบกับนโยบายด้านภาษี ดังนั้น กรอบแนวคิดจึงเน้นกระบวนการโดยภาพรวมทั้งหมด ซึ่งแยกออกเป็นระบบมนุษย์ และระบบธรรมชาติ
- ระบบธรรมชาติ ศึกษาถึง 3 ตัวแปรหลัก คือ ปริมาณน้ำ คุณภาพน้ำ และดุลยภาพของอุปสงค์ อุปทานน้ำ
- ระบบมนุษย์ ศึกษาบทบาทของมนุษย์ในภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน แล้วจึงหาความสัมพันธ์ของระบบธรรมชาติและระบบมนุษย์ เพื่อการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม ให้ยั่งยืนในทางเศรษฐกิจ
- ประเด็นที่ให้ความสำคัญ คือ เรื่องความเสมอภาค ความยั่งยืน ความประหยัดและคุ้มค่า
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ รายงานการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ ครบคลุม ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อทางสภาที่ปรึกษาฯ ที่จะนำเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลได้

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

- กล่าวสรุปเรื่องพัฒนาการจัดการน้ำ (มีรายละเอียดอยู่ในเอกสารที่แจก) การจัดการน้ำมีบรรจุอยู่ในแผนฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 ซึ่งเน้นด้านการจัดการสาธารณสุขโรค โดยการสร้างเขื่อนและจัดการระบบน้ำ และมีการวางแผนจัดการน้ำมากขึ้นเรื่อยๆ ในทุกแผน แผนฉบับที่ 7 เห็นว่าการวางแผนจัดการน้ำควรดำเนินการโดยองค์กรระดับชาติ โดยมีมุ่งจัดการในระบบลุ่มน้ำ แผนฉบับที่ 8 ถึงฉบับปัจจุบันมีการวางแผนการจัดการน้ำอย่างมีระบบมากขึ้น ทั้งการหาน้ำ การดูแลคุณภาพน้ำ มลพิษทางน้ำ รวมถึงการระบายน้ำด้วย ในช่วงรัฐบาลของ ฯพณฯ อานันท์ พ.ศ. 2535 ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ เช่น บริษัทอีสวอเตอร์ ในจังหวัดระยอง
- ในปี พ.ศ. 2536 เริ่มจัดทำร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ แต่ถูกคัดค้านจึงมีการทำใหม่ และแก้ไขมาตลอด ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 กรมทรัพยากรน้ำได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศึกษาและจัดทำร่างกฎหมายขึ้นและให้รับฟังความเห็นของประชาชน จากนั้นก็เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ขณะเดียวกันสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเช่นกัน จึงมีมติรับร่างทั้งสองฉบับแต่ให้พิจารณาร่างของรัฐบาลเป็นหลัก หลังจากมีการประชุม สัมมนา และรับฟังความคิดเห็นหลายครั้งก็ยังไม่มีการออกกฎหมายมาใช้บังคับ
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งฉบับนี้ให้สิทธิแก่ประชาชนมากขึ้นในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพ และยังให้ประชาชนและภาคเอกชนทั้งหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำด้วย ตามแนวคิดการจัดการน้ำแบบผสมผสาน
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการน้ำในภาคอุตสาหกรรมก็คือ กฎหมายควบคุมมลพิษทางน้ำ ทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติ ประกาศ และระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัติ ซึ่งมีจำนวนมาก และเปลี่ยนแปลงและยกเลิกอยู่บ่อยๆ จึงเป็นการยากที่จะศึกษาถึงรายละเอียดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ
- พระราชบัญญัติส่งเสริมลักษณะคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหนึ่งในกฎหมายควบคุมมลพิษทางน้ำ มีการกำหนดมาตรฐานทั้งคุณภาพน้ำผิวดิน น้ำทะเล และน้ำบาดาล นอกจากนี้ยังกำหนดประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องได้รับการควบคุม และกำหนดให้ติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียด้วย ส่วนพระราชบัญญัติอื่นๆ ก็จะเป็นภาพรวมไม่ได้เน้นเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรม
- พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บัญญัติหน้าที่ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ในส่วนที่เกี่ยวกับน้ำเช่นกัน ทั้งการควบคุมระบบน้ำ การระบาย การบำบัดน้ำเสีย การสาธารณสุขทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการอุตสาหกรรม

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

- กฎหมายโรงงาน ก็มีการแบ่งประเภทของโรงงานเพื่อกำหนดระดับการควบคุมและป้องกันมลพิษทางน้ำเช่นกัน
- ในด้านน้ำบาดาล กฎหมายน้ำบาดาลได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการขุดเจาะน้ำบาดาล อัตราการใช้น้ำ และอัตราค่าน้ำบาดาล โดยพิจารณาจากพื้นที่และประเภทธุรกิจด้วย แต่บางอุตสาหกรรมก็ลักลอบขุดเจาะน้ำบาดาล ซึ่งกฎหมายและเจ้าหน้าที่เข้าไปควบคุมไม่ถึง และยังมีการแจ้งว่าบางครั้งอัตราค่าน้ำบาดาลไม่ตรงตามที่กำหนด
- ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ เน้นความเป็นเอกภาพและลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงาน และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในลุ่มน้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการจัดสรรน้ำอย่างเป็นธรรมแต่ก็ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่ากฎหมายไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้จึงเกิดการต่อต้านร่างกฎหมายนี้
- มาตรการสำคัญของร่างฯ เป็นเรื่องการขออนุญาต การลดการใช้น้ำ และให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเข้ามามีส่วนดำเนินการ แต่มีได้บัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรมโดยเฉพาะ
- เนื้อหาของร่างฯ ยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน
- จากการค้นหาข้อมูลทางเว็บไซต์ พบว่าข้อมูลยังไม่ update หลายหน่วยงานภาครัฐและเมื่อได้ทำการขอข้อมูลโดยตรงจากหน่วยงาน ก็ไม่ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และตรงตามความต้องการเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์
- จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเบื้องต้นได้ว่าระบบมนุษย์ตามแนวคิดของการจัดการน้ำอย่างผสมผสานของ IWRM ซึ่งเน้นความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่ในการดำเนินงานที่แท้จริงนั้นภาครัฐมีบทบาทโดดเด่นที่สุด ยิ่งในส่วน of ภาคประชาชนถือว่ามีบทบาทน้อยมาก
- มีปัญหาในเรื่องการวิเคราะห์โดยคำนึงถึงระบบธรรมชาติ เนื่องด้วยข้อมูลตัวเลขไม่ครบถ้วน ดุลยภาพระหว่างอุปสงค์กับอุปทานจึงยังไม่เด่นชัด แต่ในภาพรวมพบว่าขาดดุลยภาพ ยิ่งเมื่อศึกษาอย่างละเอียดรายจังหวัด เช่น ระยองและสมุทรปราการ ก็ยิ่งเห็นความไม่สมดุลชัดเจนขึ้น
- สรุปว่าปัญหาในการจัดการน้ำในภาคอุตสาหกรรมนั้น ระบบธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ แต่ระบบมนุษย์น่าจะสำคัญมากกว่า เพราะปัญหาหลักที่แท้จริงก็คือ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ
- ขอความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุม ในผลสรุปของรายงานการศึกษา

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรมของจังหวัดระยอง และสมุทรปราการ โดยคำนึงถึงทฤษฎีการจัดการน้ำแบบผสมผสานหรือ IWRM ซึ่งเป็นการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน กล่าวคือในระบบธรรมชาติ ต้องพิจารณาจากทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพของอุปสงค์และอุปทาน ส่วนในระบบมนุษย์ ต้องศึกษาการจัดการ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ซึ่งได้แก่ภาคเอกชนและภาคประชาชน

ใน พ.ศ. 2548 จังหวัดระยองประสบภัยแล้ง เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามระบบธรรมชาติ คือ ต้องจัดการน้ำให้เกิดคุณภาพ ทั้งด้านการผลิต และการบริหารจัดการการใช้น้ำ ทั้งพัฒนาและขยายแหล่งน้ำ เพื่อให้มีความเพียงพอ

องค์ประกอบการบริหารจัดการน้ำตามทฤษฎี IWRM มี 3 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้

1. สภาวะแวดล้อม ในส่วนของระบบมนุษย์ก็คือ นโยบายแห่งชาติ นโยบายและระเบียบต่างๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติซึ่ง ดร.สุมาลีได้ให้รายละเอียดไว้พอสมควรในด้านนโยบายของกฎหมาย

2. บทบาทของสถาบันในการวางนโยบายบริหารในระดับปฏิบัติ

3. การบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย แต่การจัดการมีความซับซ้อน การประสานงานจึงยังไม่ได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น หรือระดับจังหวัด

จังหวัดระยองมีลุ่มน้ำสายหลักสำคัญ คือลุ่มน้ำระยอง และลุ่มน้ำประแสร์ การกระจายตัวของเขตอุตสาหกรรมอยู่บริเวณที่ติดกับจังหวัดชลบุรี อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวกับปิโตรเคมี และแก๊สธรรมชาติต้องใช้น้ำพอสมควรและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลจากกรมชลประทานปี พ.ศ. 2550 น้ำต้นทุนจากแหล่งน้ำหลักในจังหวัดระยอง ทั้งลุ่มน้ำระยองและลุ่มน้ำประแสร์ อ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล ดอกกราย และคลองใหญ่ แต่ตามข้อมูลเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ปริมาณการใช้น้ำมีแนวโน้มที่จะมากกว่าปริมาณน้ำที่ไหลลงอ่างฯ

จากการจัดสนทนากลุ่มในจังหวัดระยอง กรมชลประทานและผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า อุปทานน้ำของจังหวัดระยองได้รับการปรับปรุงอยู่ในระดับที่ดีเพียงพอสำหรับการใช้ในระยะสั้น 5 ปี ทั้งยังมีการพัฒนาบริหารจัดการน้ำจากหน่วยงานของรัฐ เช่น การผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำโดยกรมชลประทาน

นอกจากนั้น ผู้แทนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แสดงความเห็น bahwa แหล่งน้ำบาดาลในจังหวัดระยอง มีความขาดแคลน ทั้งยังมีการปนเปื้อนของสารเคมีอีกด้วย การใช้น้ำบาดาลของระยองจึงมีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างมาก

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

การจัดสรรน้ำของกรมชลประทานและภาคส่วนต่างๆ จากน้ำทั้งหมดประมาณ 170 ล้าน ลูกบาศก์เมตร 50% จัดสรรให้แก่ภาคอุตสาหกรรม 28% สำหรับการประปา 18% เป็นภาค การเกษตร ที่เหลือ 4% สำหรับการดูแลระบบนิเวศ

จากการประมาณการณั้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 – 2559 ในพื้นที่ดอกกราย จังหวัดระยอง จะ มีความต้องการน้ำในนิคมอุตสาหกรรมและการประปาสูง ซึ่งสอดคล้องกับปริมาณการจัดสรรน้ำ ของ กรมชลประทานที่เพิ่มขึ้น และการประปาก็มีนโยบายการพัฒนาและเพิ่มปริมาณการผลิต มากขึ้นเช่นเดียวกัน แม้ว่าจากการประมาณการณั้ในระยะสั้น ด้านอุปสงค์และอุปทานน้ำจะไม่มี ปัญหา แต่อย่างไรก็ดี ต้องขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย แต่กระนั้นก็ตาม หาก ธรรมชาติไม่เป็นไปตามปกติผู้แทนกรมชลประทานในระยองก็มีความเห็นว่า การผันน้ำแบบ เชื่อมโครงข่ายน่าจะ สามารถบรรเทาการขาดแคลนในระยะสั้น 5 -10 ปีข้างหน้าได้

สำหรับอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล กลุ่มผู้ใช้น้ำในภาคเอกชนและภาคการเกษตรไม่ส่ง ภาวะผูกขาดต่อปริมาณน้ำต้นทุน แต่นโยบายพัฒนาพื้นที่เกษตรยังมีความไม่แน่นอน จึงยากต่อ การคาดการณ์

ด้านคุณภาพน้ำ สถานีตรวจวัดที่คุ่มน้ำระยอง ตามสถิติ พ.ศ. 2540 – 2550 พบว่าแม่น้ำ ระยอง และแม่น้ำประแสร์อยู่ในภาวะภาวะเสี่ยงต่อการเสื่อมโทรม แต่จากการสัมมนากลุ่มย่อย พบว่าภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดค่อนข้างตื่นตัวในการพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียพอสมควร แต่ สาเหตุที่แท้จริงน่าจะเป็นผลจากชุมชน

สรุปว่า ด้านอุปสงค์และอุปทานน้ำในจังหวัดระยอง ยังไม่มีความเสี่ยงในระยะสั้น แต่ ด้านคุณภาพน้ำ ยังมีความเสี่ยง หากไม่ได้รับการดูแลแก้ไขก็อาจนำไปสู่การเสื่อมโทรมใน อนาคตได้

สำหรับการวิเคราะห์ด้านระบบมนุษย์ พบว่าทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน มีความ แตกต่างกันในด้านการเข้าถึงข้อมูล ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับน้ำ ทำให้ยังไม่มี ความ ชัดเจนด้านการบูรณาการแผนงานระหว่างกัน ดังจะเห็นได้จากวิกฤตการณ์น้ำ ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งแม้ว่านโยบายรัฐจะให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นลำดับแรก แต่การให้ภาคเอกชนเข้าไป ผลิตน้ำ ก็ทำให้ต้นทุนการใช้น้ำไม่มีความเสมอภาค ความยั่งยืนจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้

ผลการวิเคราะห์การจัดการน้ำในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าเมื่อพิจารณาประเภท อุตสาหกรรมมีการใช้น้ำน้อยกว่าทางจังหวัดระยอง น้ำผิวดินหลัก คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แต่ใน การอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ใช้น้ำบาดาลจึงเป็นสาเหตุให้ดินยุบและดินถล่ม และห้ามการขุดเจาะ บ่อน้ำบาดาลในเวลาต่อมา แต่ใน พ.ศ. 2548 – 2550 ไม่มีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และมีการขยายตัวของน้ำประปา ปริมาณการใช้น้ำบาดาลจึงลดลง นอกจากนั้นคุณภาพน้ำของ สมุทรปราการ ซึ่งอยู่ตอนปลายแม่น้ำเจ้าพระยา มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์เสี่ยง

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

สรุป ภาพรวมของน้ำทั้งสองจังหวัด พบว่า ภายใน 5 ปี จังหวัดระยอง ไม่น่าจะเกิดปัญหาเพราะมีดุลยภาพระหว่างอุปสงค์ และอุปทาน แต่จะมีปัญหาด้านคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำระยองและประแสร์ โดยเฉพาะเรื่องขยะจากชุมชน รวมถึงการรุกตัวของน้ำเค็ม สำหรับจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าด้านอุปทานน้ำมีแนวโน้มที่จะลดลง รวมทั้งการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมก็มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน และคุณภาพน้ำถือว่าอยู่ในระดับเสี่ยง

สรุปว่าในระบบมนุษย์ ภาครัฐเน้นนโยบายการจัดการน้ำด้านอุปทานในภาพรวม โดยมุ่งเน้นภาคเกษตรกรรมมากกว่าภาคอุตสาหกรรม ส่วนภาคเอกชนมีความตื่นตัวในการจัดการน้ำ แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อย

ด้านความยั่งยืนตามทฤษฎี IWRM แม้ว่าจะมีความตื่นตัวในภาคอุตสาหกรรม แต่ก็ยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร จึงอาจเกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำในอนาคต ระบบมนุษย์จึงสำคัญมากในการหามาตรการการดูแลสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านนโยบายและกฎหมาย

ดังนั้นจึงเสนอแนะในด้านการจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรมว่า ควรมีแผนแม่บทในการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรม พื้นที่ในเขตอุตสาหกรรมต้องให้ความสำคัญกับแหล่งทรัพยากรน้ำ ควรมีฐานข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ของภาคอุตสาหกรรม ทั้งกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรม และภูมิศาสตร์ทางน้ำ และควรส่งเสริมการลงทุน และสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์ การจัดการน้ำ นอกจากนั้นควรกำหนดยุทธศาสตร์ในเรื่องอุปทานน้ำและให้ความสำคัญกับด้านอุปสงค์อย่างจริงจัง ขณะเดียวกันควรมีการจัดตั้งขึ้นอย่างถาวรของสถาบันค้นคว้าวิจัยและการบริหารอุปสงค์น้ำ เพื่อให้มีโครงสร้างต้นทุนการผลิตน้ำประปาและน้ำบาดาลที่เป็นธรรม

รศ.ดร. สุมาลี วงษ์วิฑิต

ขอความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้งานศึกษามีความครอบคลุมและสมบูรณ์มากขึ้น เพราะที่ผ่านมามีข้อจำกัดในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องข้อมูล ต้นทุน การศึกษา และเวลา ดังนั้นคำติชมจึงเป็นประโยชน์มาก

ท่านชนะ รุ่งแสง ให้เกียรติมาเข้าร่วมประชุมด้วย ทราบว่าท่านได้ศึกษาเรื่องน้ำมาเป็นอย่างดี จึงขอความกรุณาชี้แนะในส่วนของการจัดการน้ำในโรงงานอุตสาหกรรม

คุณชนะ รุ่งแสง อดีตสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ และกรรมการในคณะกรรมการน้ำแห่งชาติ

ขอบคุณสภาที่ปรึกษาฯ ชุดที่ 2 ของคณะทำงานอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม

ขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ได้หยิบยกเรื่องน้ำมาเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งไม่ควรปล่อยปละละเลยให้เป็นหน้าที่ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เป็นกำลังใจและอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของทั้งสองหน่วยงานนี้

กล่าวถึงขั้นตอนของการนำเสนอผลงานวิจัยต่อนายกรัฐมนตรีว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะบทวิจัยของสถาบัน และคณะทำงานต่างๆ ของสภาที่ปรึกษาฯ นั้น กว่าจะผ่านใน คณะทำงานในเรื่องนั้นๆ ของสภาที่ปรึกษาฯ แล้วยังต้องผ่านคณะทำงานของกิจการสภาฯ และ สุดท้ายเรื่องทั้งหมดยังต้องสู่ที่ประชุมของสภาที่ปรึกษาฯ แล้วประธานสภาที่ปรึกษาฯ จึงลงนาม เสนอต่อนายกรัฐมนตรี

เมื่อเกือบ 3 ปีที่แล้ว มีโอกาสได้เป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ รุ่นที่ 1 และเป็นประธาน คณะทำงานเรื่องน้ำ คณะทำงานที่รับผิดชอบอยู่ได้เสนอเรื่องเข้าสู่กิจการสภาฯ สู่ที่ประชุมสภาที่ ปรึกษาฯ และเสนอประธาน อานันท์ ปันยารชุน ลงนามใน 20 เรื่อง ใน 20 เรื่องนั้นก็ทั้งเรื่อง เสนอแนะ สอบถาม และผลักดันและยับยั้ง

ด้านเสนอแนะหรือสอบถาม เช่น เรื่องระบบ Water Grid นั้น ได้สอบถามอดีต นายกรัฐมนตรีว่าต่างกับระบบไฟฟ้าอย่างไร และถ้าจะเชื่อมโยงเป็นระบบคลองส่งน้ำจากพื้นที่ หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้และความเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจ สำหรับความคิดของ ดร.ชนัด ต้องพิจารณาความเป็นไปได้ในเชิง Know How ในเชิงวิศวกรรม และความคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจ เป็นเรื่องที่สอบถามไปยังท่านอดีตนายกรัฐมนตรีว่าหากจะ เปลี่ยนเป็นระบบ Water Grid นั้นได้คำนึงถึงความเป็นไปได้ทั้ง 2 ประการหรือไม่

สำหรับกรณีสนามบินสุวรรณภูมิที่สร้างในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการบนพื้นที่ 20,000 ไร่ซึ่งเป็นที่เก็บน้ำป้องกันน้ำท่วมของพระเจ้าอยู่หัว และโครงสร้างขนาดใหญ่กระทบกับ Subway อย่างไรบ้าง และสุวรรณภูมิก็ใช้ระบบ Side รอบพื้นที่ 20,000 ไร่ และมีระบบ Pumping Station ใช้น้ำเวลาฝนตก เห็นว่าสุวรรณภูมิสร้างโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อ สาธารณะ คณะทำงานเรื่องน้ำของสภาที่ปรึกษาฯ จึงมีการเสนอให้กรมชลประทานทำคลองรับ น้ำจากคลองสำโรงซึ่งเป็นส่วนใต้ของสนามบินสุวรรณภูมิ เพื่อรับน้ำจากบริเวณที่ได้รับ ผลกระทบ กรมชลประทานจึงได้ทำการสร้างคลองส่งน้ำขึ้น และขณะเดียวกันนั้นก็ได้เส้นทาง คมนาคมระหว่างคลองทั้งสองฝั่งเชื่อมโยงบางนา-ตราด และสุขุมวิท เป็นเรื่องที่สภาที่ปรึกษาฯ ชุดที่ 1 โดยคณะทำงานเรื่องน้ำได้เสนอต่อรัฐบาลเพื่อผลักดันการแก้ปัญหา และเป็นสิ่งที่จะ ยับยั้ง คัดค้านโครงการของรัฐบาลที่จะทำถนนยกระดับจากสมุทรสาครไปยังเพชรบุรีและชะอำ เพราะจะสร้างมลพิษทางน้ำ ทั้งแม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำเพชรบุรี ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในจังหวัดชายทะเลด้านตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และรัฐบาลในขณะนั้นก็ ได้ยกเลิกโครงการนี้ในที่สุด เรื่องนี้จึงขอฝากคณะผู้วิจัยและคณะทำงานอุตสาหกรรมและ พาณิชยกรรมของสภาที่ปรึกษาฯ รุ่นที่ 2

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

เรื่องที่ภาคภูมิใจที่สุด คือ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และแม่น้ำ 25 สายที่สำคัญของประเทศ เพื่อป้องกันและแก้ไขอุทกภัยทั้งหลาย 7 ปัจจัยที่เสนอต่อนายกรัฐมนตรีก็คือ

1. นโยบายน้ำแห่งชาติต้องชัดเจน
2. คณะกรรมการน้ำแห่งชาติต้องมีศักยภาพ
3. คณะกรรมการลุ่มน้ำต้องมีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
4. ต้องมีกฎหมายน้ำ
5. ต้องมีกระทรวงน้ำ
6. ต้องมีระบบฐานข้อมูลเรื่องน้ำและมีศักยภาพเทียบเท่ามาตรฐานโลก
7. การแบ่งกลุ่มลุ่มน้ำตามแม่น้ำทั้ง 25 สายของประเทศน่าจะแบ่งเป็น 9 กลุ่มตามลักษณะการไหลลงสู่หาน้ำสากล ไม่ใช่แบ่งตามลักษณะภูมิศาสตร์

แนวคิดนี้ได้รับการอนุเคราะห์จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รายงานของคณะทำงานก็ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจนรัฐบาลได้นำไปดำเนินการในหลายประการ แต่ก็ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายครบทั้ง 7 ประการซึ่งปัจจุบันอยู่ในขั้นดำเนินการ

กรมทรัพยากรน้ำเสนอกฎหมายน้ำเข้าสู่ สนช. และสนช. ก็เสนอกฎหมายน้ำควบคู่ไปด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่ทั้ง สนช. และรัฐบาลให้ความสำคัญในเรื่องน้ำ และสุดท้าย สนช. ก็รับหลักการกฎหมายน้ำโดยยี่ด่างของรัฐบาลเป็นหลัก เมื่อผ่านวาระที่ 1 แล้ว ก็มอบให้คณะกรรมการธิการ ซึ่งมีปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ เป็นประธาน เมื่อผ่านคณะกรรมการฯ แล้วก็ผ่านเข้าสู่ สนช. อีกครั้งหนึ่งในวาระที่ 2 และ 3 แต่ก็ถือว่ากฎหมายนี้ต้องตกไปโดยปริยายเพราะไม่ได้ผ่านครรลองของสภา

ในฐานะที่เป็นกรรมการในคณะกรรมการน้ำแห่งชาติ และกรรมการน้ำทุกท่านก็ขอทำหน้าที่นี้เพื่อเป้าหมายตาม 7 ปัจจัยที่กล่าวมา เพื่อผลักดันให้เป็นไปตามปณิธาน

ปัญหาภัยแล้งซึ่งประเทศไทยได้ประสบใน ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งส่งผลกระทบทั่วประเทศ ไม่ใช่เฉพาะโครงการ Eastern Sea Board เท่านั้น และภัยน้ำท่วมปี พ.ศ. 2549 ซึ่งท่วมถึง 47 จังหวัด รัฐบาลควรนำมาเป็นต้นแบบ เพื่อประมวลปัญหา ภาระความเสียหาย และความช่วยเหลือโดยส่วนราชการ และหน่วยงานต่างๆ

สำหรับภัยแล้งที่เกิดขึ้น น้ำจากอ่างเก็บน้ำดอกกรายและหนองปลาไหลที่จะช่วยในนิคมอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกนั้นไม่เพียงพอ เพราะต้องนำมาช่วยอ่างเก็บน้ำบางพระ ซึ่งมีศักยภาพถึง 45 ล้านลูกบาศก์เมตร และกรมชลประทานยังเพิ่มความสามารถของอ่างเก็บน้ำบางพระเป็น 74 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ในขณะที่เกิดวิกฤตนั้น อ่างเก็บน้ำบางพระเหลือน้ำอยู่กัน

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

อ่าง ต้องนำน้ำจากดอกกรายและหนองปลาไหลเข้ามาช่วย และยังต้องส่งน้ำไปช่วยที่ชลบุรี บางแสน ศรีราชา พัทยา แหลมฉบัง

เห็นว่าการแก้ปัญหาของหน่วยงานของรัฐก็ไม่ได้ความสอดคล้องกัน รัฐต้องสูญเสียเงินไปมากมาย ดังนั้น การดำเนินงานควรเป็นไปตามนโยบายของรัฐหรือมาตรการของรัฐ หรือเป็นที่ยอมรับของภาคประชาชนและเอกชน

เมื่อมองในภาพรวมของระบบราชการเกี่ยวกับการแก้ปัญหา น้ำแล้ง น้ำท่วม และน้ำเสีย มีหลายประการที่ต้องแก้ไข เช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ ควรมีขอบเขตอำนาจและหน้าที่ที่ชัดเจน และในส่วนที่ทับซ้อนกันควรได้รับการแก้ไข

สุดท้ายนี้ก็ต้องขอภัยต่อที่ประชุมสำหรับสิ่งที่ได้พูดในวันนี้ซึ่งอาจกระทบกระเทือน แต่ทั้งนี้ก็เป็นไปด้วยความตั้งใจ สำนักและตระหนักถึงเรื่องน้ำ กับประเทศไทยและประชากร

คุณสุพจน์ โตวิจักษณ์ชัยกุล ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมทรัพยากรน้ำ

ในการวิเคราะห์เรื่องน้ำของภาคอุตสาหกรรม ควรมองในภาพรวมของประเทศ เพราะจุดสำคัญมิได้มีเฉพาะในภาคตะวันออกเท่านั้น และในการศึกษานี้ก็ควรแบ่งออกเป็นรายภาค การจัดการน้ำ ต้องพิจารณาว่าในแต่ละปีมีการจัดการน้ำให้ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคส่วนอื่นๆ ภาคละก็ลูกบาศก์เมตร หากจะพิจารณาเฉพาะภาคอุตสาหกรรม ในการจัดสรรก็ควรคำนึงถึงประเภทและที่ตั้งของอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้ใช้น้ำสามารถบริหารจัดการน้ำได้

การจัดความสมดุลน้ำ ได้มีการจัดทำโมเดลขึ้น โดยกรมทรัพยากรน้ำและความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ เป็นโมเดลเกี่ยวกับอุปสงค์ อุปทาน และ Logistic ในการวิเคราะห์อุปสงค์ต้องแบ่งเป็นเขตในภาคตะวันออกทั้งหมด ไม่ใช่เฉพาะจังหวัดระยอง เพื่อให้เกิดความสมดุลอย่างแท้จริง ในการบริหารจัดการต้องมีรายละเอียดเป็นรายพื้นที่ และแบ่งเป็นเขต เพื่อระบุเขตและสาเหตุที่ขาดแคลนน้ำ อย่างเช่นเขตดอกกราย และหนองปลาไหล ก่อนที่จะมีการประชุมตกลงกัน การปล่อยน้ำไม่มีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ จึงไม่สามารถจัดการน้ำให้เกิดความสมดุลได้

แม้ว่าจะไม่มีปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม น้ำเสีย ก็ยังจำเป็นต้องมีกรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการจัดการน้ำที่กักเก็บไว้รอการใช้งาน ในอนาคตคาดว่าจะมีการจัดตั้งกระทรวงน้ำ ซึ่งขณะนี้ก็มีเตรียมการทุกอย่างไว้พร้อมแล้ว แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับรัฐบาลอีกส่วนหนึ่ง

ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดการน้ำ ขณะนี้กรมทรัพยากรน้ำก็ได้ร่วมกับหน่วยงานราชการหลายหน่วย ทั้งกรมชลประทาน และกรมอุตุนิยมวิทยา จัดทำโมเดลขึ้นในรูปแบบ

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

Owner Custodian Research ซึ่งมีหน่วยรับข้อมูล จากกรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และ กรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งมีการติดตามและหาข้อมูลทุกอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ และก็ส่งข้อมูล กลับไปยังหน่วยงานนั้นๆ

เนื่องจากวิกฤตการณ์น้ำใน พ.ศ. 2548 แม้ว่าภาคเอกชนจะสร้างอ่างเก็บน้ำของตน แต่ก็ยังใช้น้ำจากแหล่งอื่นก่อน ยิ่งไปกว่านั้นมีการนำน้ำสำหรับภาคการเกษตรมาใช้ใน ภาคอุตสาหกรรม จึงเกิดความไม่เป็นธรรมอย่างเห็นได้ชัด

ในการจัดการน้ำของจังหวัดระยอง เพื่อประกันการขาดแคลนน้ำในระยะ 5 ปี แต่ก็มิได้ เป็นการแสดงถึงการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

หากรายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์แล้ว กรมทรัพยากรน้ำน่าจะนำไปใช้ เนื่องจากแผนแม่บทเกี่ยวกับเรื่องอุตสาหกรรมระดับชาติยังไม่มี อย่างไรก็ตาม ขณะนี้กรมทรัพยากรน้ำได้มีการจ้างจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำแห่งชาติ พิจารณาโดยใช้หลัก 3P ได้แก่ Public, Private และ Partnerships โดยพิจารณาสภาพปัญหา ทรัพยากรที่ทำให้เกิดปัญหา และแนวทางแก้ไข โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ จากนั้นก็กำหนดเป็นโครงการที่สามารถทำได้ทันที เพื่อให้เกิดผลในระยะสั้นก่อน และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การผลักดันโดยระบบ Executive Support

ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติน้ำตกไป เนื่องจากองค์ประชุมในรัฐสภาไม่ครบ แต่มีข้อกำหนดว่าหลังจากรัฐบาลแถลงนโยบายภายใน 60 วัน หากรัฐมนตรีเจ้าสังกัดนำเสนอร่างขึ้นไปใหม่ภายใน 60 วัน ก็จะสามารถนำเข้าที่ประชุมสภาได้อีกครั้งหนึ่ง แต่ ณ เวลานั้นได้มีการคัดเลือกร่างออกมาได้ 19 ร่างจากประมาณ 100 ร่าง ที่ประชุม และอธิบดีกรมชลประทานก็มีการประชุมกัน และกล่าวว่าอาจมีการปรับปรุงในบางส่วน เพื่อทบทวน ซึ่งถ้าเป็นไปตามนี้ พระราชบัญญัติก็จะออกมาใช้บังคับภายในปีนี้

รศ.ดร.สุมาลี วงษ์วิฑิต

ขอบคุณท่าน ผอ.สุพจน์ ที่ให้ข้อมูล อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้จะเน้นเฉพาะเรื่องการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรมเท่านั้น และตามกรอบ TOR กำหนดให้เน้นศึกษาสองจังหวัดสำคัญเฉพาะในภาคตะวันออกและภาคกลางเท่านั้น อีกทั้งกำหนดให้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมากกว่าการเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนั้น ผลงานวิจัยจึงไม่น่าจะได้ภาพกว้างถึงขนาดที่กรมทรัพยากรน้ำจะนำไปใช้ได้เต็มที่ แต่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสรรที่ให้คำนึงถึงประเภทและที่ตั้งของอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้ใช้น้ำสามารถบริหารจัดการน้ำได้ และการจัดความสมดุลน้ำ รวมทั้งหลัก 3P คือ Public, Private และ Partnerships จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

คุณเผด็จ แสงส่วาง วิศวกรศูนย์ป้องกันวิกฤตน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

เดิม ผอ.สุพจน์ เป็น ผอ.ศูนย์ป้องกันวิกฤตน้ำเก่า

สิ่งที่ศูนย์ฯ ได้ดำเนินการในปี พ.ศ.2548 ที่เกิดภัยแล้ง ก็ยังคงอยู่ในเว็บไซต์ของกรมทรัพยากรน้ำ แต่มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ และมีรายงานระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำด้วย

คุณภิญโญ ธรรมศิริ วิศวกร กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ได้มีการของบประมาณเพื่อทำการศึกษาด้านน้ำอุตสาหกรรม เมื่อ 5-6 ปีที่แล้ว แต่เพิ่งจะได้งบประมาณในปีนี้ กรมฯ จึงได้เริ่มวางโครงการ โดยจ้างบริษัทที่ปรึกษาทำแผนป้องกันน้ำขาดแคลนและเครื่องขยายการใช้น้ำในอุตสาหกรรมทั้งหมดในประเทศไทย และจะทำการเชื่อมโยงการรีไซเคิลซึ่งมีเทคโนโลยีใหม่ซึ่งสิงคโปร์ใช้ประมาณ 100,000 ลูกบาศก์เมตร/วัน เมื่อน้ำแพงขึ้นระบบบำบัดน้ำก็จะถูกลง

น้ำทั้งโลกที่ใช้กัน 12,000 ล้านลูกบาศก์เมตร มีน้ำที่ใช้ในอุตสาหกรรม 100 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็น 5% ของน้ำทั้งหมด สำหรับประเทศไทย น้ำที่ได้จากน้ำฝนประมาณ 700,000 ลูกบาศก์เมตร และน้ำที่กักเก็บทั้งหมด 76,000 ลูกบาศก์เมตร ใช้ในอุตสาหกรรม 200 – 7.8 ล้านลูกบาศก์เมตร ใน 20 ปีข้างหน้าก็จะเป็น 5,000 ล้านลูกบาศก์เมตร ตอนนี้อยู่ในลุ่มน้ำมีการใช้ทั้งหมด 725 ล้านลูกบาศก์เมตร ปราจีนบุรี บางปะกงใช้ 498 ล้านลูกบาศก์เมตร

คุณชนะ รุ่งแสง อดีตสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ และกรรมการในคณะกรรมการน้ำแห่งชาติ

รัฐได้ใช้งบประมาณในระบบบำบัดน้ำเสียให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น แต่กลับไม่มีการใช้งาน จึงเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญของภัยน้ำเสีย

รัฐเห็นว่าการใช้น้ำบาดาลนั้นเป็นการทำลายพื้นดิน จึงมีมาตรการเก็บค่าน้ำบาดาล ค่าอนุรักษ์อีก 17 บาท/ลูกบาศก์เมตร หากไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งน้ำบาดาลในกรุงเทพฯ และปริมณฑล มี ณ จุดไหนเท่าไรและได้ใช้ประโยชน์ไปแล้วเท่าใด และเหลืออยู่เท่าใด ถือว่าไม่เป็นธรรมกับผู้ใช้น้ำ

ขณะเดียวกันแก๊สธรรมชาติที่อยู่ในทะเลในหลุมต่างๆ สามารถบอกได้ว่าหลุมนั้นมีศักยภาพเท่าใด ส่วนที่ใช้แล้วและส่วนที่เหลืออยู่มีเท่าใด

เห็นว่าสำหรับประเทศไทย ไม่ได้เป็นการยากต่อการสำรวจน้ำบาดาล

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

ส่วนการยุบตัวของพื้นดินนั้น การใช้ น้ำของประชาชนหรือเอกชนไม่มีผลกระทบเท่าใด แต่รัฐในอดีตขุดน้ำบาดาลทั้งในส่วนกลางและปริมณฑล ดังนั้น ควรมุ่งไปยังประเด็นที่แท้จริง มิใช่โยนความผิดไปให้ผู้อื่น

คุณเผด็จ แสงส่วาง วิศวกร ศูนย์ป้องกันวิกฤตน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ข้อมูลนั้นสามารถขอได้ที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลหรือเข้าทางเว็บไซต์ก็ได้

ในประเทศไทยมีน้ำบาดาลที่อยู่ใต้ผิวดินประมาณ 1 ล้านล้านลูกบาศก์เมตรซึ่งสามารถนำมาใช้โดยไม่เกิดดินทรุดและสามารถใช้ได้เต็มศักยภาพ 10% คือ 1 แสนล้านลูกบาศก์เมตร เป็นภาพรวมของทั้งประเทศ แต่ปัจจุบันนำมาใช้แค่ 3,500 ล้านลูกบาศก์เมตรเท่านั้น ตอนนี้มีข้อมูลแล้วว่า 20 แห่งซึ่งมีข้อมูลด้านศักยภาพของบ่อและรายละเอียดอื่นๆ ด้วยดูได้ทางเว็บไซต์

ส่วนปัญหาเรื่องดินทรุด เมื่อสองปีที่แล้วมีมาตรการปิดบ่อ เนื่องจากการใช้น้ำของภาครัฐและเอกชน มีการสูบน้ำขึ้นมา ของกรุงเทพฯ ประมาณ 1,200,000 ลูกบาศก์เมตร/วัน การปิดบ่อในช่วงนั้นทำให้การสูบเหลือ 800,000 ลูกบาศก์เมตร/วัน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาเรื่องดินทรุดได้ และปัจจุบันก็สูบประมาณ 4-5 แสนลูกบาศก์เมตร/วันเท่านั้น และข้อมูลในส่วนนี้ก็มีรายละเอียดของทุกภาคทั่วประเทศ มิใช่เฉพาะข้อมูลในกรุงเทพฯ

รศ.ดร. สุมาลี วงษ์วิทิต

กรมโรงงานได้จัดงบประมาณในด้านข้อมูล โดยมีการประสานกับกรมทรัพยากรน้ำหรือไม่ อย่างไร

คุณภิญโญ ธรรมศิริ วิศวกร กรมโรงงานอุตสาหกรรม

การจัดทำข้อมูล จะมีการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาใช้ร่วมกัน

คุณชนะ รุ่งแสง อดีตสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ และกรรมการในคณะกรรมการน้ำแห่งชาติ

ในบรรดาแม่น้ำที่สำคัญทั้ง 25 สาย แม่น้ำที่มีมลพิษเลวร้ายที่สุด คือ แม่น้ำท่าจีน ดีที่สุดคือ แม่น้ำแม่กลองซึ่งอยู่ห่างกันไม่มาก

ท่านอดีตผู้ว่ากรมประปาสมคิด มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลไปดึงน้ำจากเขื่อนแม่กลองและส่งเข้าโรงกรองที่คลองมหาสวัสดิ์ เพื่อให้คนกรุงเทพฯ ได้ใช้น้ำประปาที่มาจากแม่น้ำแม่กลอง เพราะ

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

การนำน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณสามแล และเข้าโรงกรองที่สามเสน บางเขนและฝั่งธน นับวันจะมีปัญหา เพราะน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณสามแลมีมลพิษมากขึ้น และการเพิ่มน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาก็เป็นการยากลำบาก ดังนั้นจึงนำน้ำจากเขื่อนแม่กลองบริเวณท่าม่วง กาญจนบุรี และมาเข้าโรงกรองแห่งใหม่เป็นแห่งที่ 4 ของ กปน. ต้องขอบคุณอดีตผู้ว่าการประปาค

คุณเกษมศรี หอมชื่น รองผู้ว่าการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ภาคอุตสาหกรรมได้รับ เป็นข้อมูลภาพรวม ซึ่งไม่มีรายละเอียดของแต่ละโรงงาน ทำให้ ดร.ชนัด วิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม เห็นว่าการขาดข้อมูลจากอุตสาหกรรมอื่น หรือข้อมูลเกษตร ข้อมูลอุปโภคบริโภค จะทำให้เข้าใจว่าอุตสาหกรรมใช้น้ำในปริมาณมาก เพราะมีเพียงข้อมูลจาก กนอ. และไม่ทราบภาพรวมที่แท้จริง

ถ้าต้องการวิจัยให้ได้ถึงแนวการบริหารจัดการน้ำ ก็ต้องศึกษาเรื่อง Water Balance ตามที่ท่าน ผอ.สุพจน์ได้กล่าวไว้ ซึ่ง Water Balance นั้นไม่คงที่ トラバิดที่อุปสงค์และอุปทาน ยังเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ ซึ่งมาจากเศรษฐกิจของโลก หรือนโยบายของภาครัฐ

ข้อมูลอุตสาหกรรมที่ให้ไปเป็นการประมาณการณ์ตามสมควรจะเป็นภายใน 5 -10 ปี แต่ไม่ได้มีข้อกำหนดว่าค่านั้นจะต้องคงที่ ตายตัว เพราะในการประเมินนั้นเป็นไปเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการผลิตน้ำ หรือหาแหล่งน้ำซึ่งเป็นการจัดการในด้านอุปทานได้ทราบว่า อุตสาหกรรมที่อยู่ในขอบเขตนิคมจะต้องใช้น้ำประมาณเท่าใด ต่างจากกรมโรงงานซึ่งไม่สามารถคาดการณ์การตั้งโรงงานได้ จึงเกิดปัญหาด้านอุปสงค์น้ำ

สำหรับนิคมอุตสาหกรรมจะศึกษาว่า จะสามารถพัฒนาแหล่งน้ำได้เพียงใด หากไม่สามารถพัฒนาแหล่งน้ำได้แล้ว ก็จะไม่มีการขยายพื้นที่นิคมฯ อีกต่อไป ดังนั้นในการเลือกพื้นที่ตั้งนิคมฯ จึงต้องให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำเป็นสิ่งแรก และที่มาบตาพุดหรือแหลมฉบังนั้นเป็นนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่สมัยพลเอกเปรม เพื่อลดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานคร เมื่อมีนโยบายให้สร้างนิคมอุตสาหกรรมที่สมุทรปราการ ก็มีการวางแผนว่า จะต้องได้รับการอุดหนุนน้ำจากดอกทราย และหนองปลาไหล และวางท่อโดยกรมชลประทาน และต่อมาบริษัทอีสท์วอเตอร์ก็เข้ามาดูแลโดยเป็นคนปั้มน้ำส่งเพียงอย่างเดียว ต่อมาก็มีการเชื่อมอ่างด้วยท่อ และก็มีปัญหาในการส่งรายได้ให้แก่กระทรวงการคลังน้อยเกินไป ซึ่งก็คงจะต้องมีการเก็บย้อนหลังในการเช่าที่ ก็มีแนวคิดในเชิงธุรกิจที่จะเอาน้ำในลูกบาศก์เมตรละ 50 สตางค์ ไปขายในลูกบาศก์เมตรละ 8.50 บาทและประชาชนที่ ดร.ชนัด กล่าวถึงนั้นคือนักอุตสาหกรรม ไม่ใช่ประชาชนทั่วไปที่เป็นเกษตรกร

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรมไม่สามารถจ่ายน้ำตามท่อดังที่อนุญาต กรมโรงงานกล่าวไว้ เนื่องจากความดันน้ำในท่อต่างกัน การนิคมฯ จึงต้องมาสร้างถังเก็บน้ำเองและจ่ายให้แก่โรงงานได้อย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา

ในส่วนของน้ำบาดาลในจังหวัดสมุทรปราการ ในอดีต ผู้ที่ขุดและสูบน้ำบาดาลเป็นรายใหญ่คือการประปา หลังจากนั้นเมื่อมีการใช้น้ำผิวดิน การสูบน้ำบาดาลจึงลดลง รวมถึงการนิคมฯ ก็ห้ามโรงงานในพื้นที่เช่นกัน โดยให้ใช้น้ำประปาแทน ก็ลดลงไปอีกส่วนหนึ่ง จนกระทั่งกรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้แจ้งเกี่ยวกับ Safe Yield ซึ่งต้องใช้น้ำบาดาลให้ถึงขีดที่กำหนด มิฉะนั้นก็ต้องสูบน้ำทิ้งเช่นในญี่ปุ่น การนิคมฯ จึงสำรองบ่อบาดาลไว้ในกรณีฉุกเฉิน แต่ก็ยังต้องเสียค่าอนุรักษ์น้ำในอัตราที่ไม่สามารถลดหย่อนได้

โรงงานทั่วประเทศ อยู่ในการดูแลของนิคมเพียง 20% เท่านั้น

ประเทศไทยเติบโตจากภาคเกษตร มีหน่วยงาน เช่น กรมชลประทาน ในการจัดสรรน้ำให้แก่ภาคการเกษตรโดยตรงทางคลองส่งน้ำโดยไม่เก็บค่าน้ำ จนกระทั่งมีกรมทรัพยากรน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำ 25 แห่ง และมีย่อยอีก 4 แห่งรวมเป็น 29 แห่ง จึงเกิดความเป็นธรรมเพราะมีผู้แทนทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นตัวแทนภาคประชาชนร่วมกับภาครัฐ แต่เนื่องจากยังไม่ผ่านสภาฯ จึงยังไม่มีงบบังคับใช้และนำมาตัดสินข้อขัดแย้งไม่ได้ ซึ่งในอนาคตจะต้องมีข้อขัดแย้งเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากนโยบายของรัฐ และเศรษฐกิจของโลกทำให้เกิดการแข่งขันในทุกส่วน

จังหวัดชลบุรีไม่มีพื้นที่ที่เป็นอ่างเก็บน้ำ โดยอาศัยอ่างเก็บน้ำของจังหวัดระยอง จึงต้องมีการผันน้ำข้ามจังหวัด หรืออาจข้ามลุ่มน้ำด้วย ขึ้นอยู่กับผู้ที่รับผิดชอบในเรื่อง Water Balance ของภูมิภาคหรือของประเทศ

ในปี พ.ศ. 2548 ที่เกิดวิกฤติน้ำ ภาคอุตสาหกรรมเดือดร้อนอย่างมาก เพราะใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำเพียงแหล่งเดียว ในปีที่ยีสท์วอเตอร์เข้ามาสูบน้ำมิได้สูบน้ำจากคลองใหญ่แต่สูบน้ำจากแม่น้ำระยอง โดยคิดค่าน้ำเพื่อนำมาเป็นกองทุนจังหวัด

ประชาชนต่อต้านอ่างเก็บน้ำประแสร์ เนื่องจากอ่างมีความจุ 248 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่มีอีกมากกว่า 100 ล้านลูกบาศก์เมตรที่ไม่สามารถเชื่อมต่อได้ เพราะประชาชนไม่ยินยอมเนื่องจากส่วนหนึ่งเป็นน้ำสำหรับภาคการเกษตร แต่คลองส่งน้ำยังไม่เสร็จ ซึ่งหากภาคอุตสาหกรรมต้องการน้ำก็สามารถให้บริษัทอีสท์วอเตอร์ดำเนินการได้ทันที ประชาชนจึงไม่วางใจว่าตนจะได้ใช้น้ำซึ่ง ณ วันนี้พวกเขาก็ยังไม่สามารถใช้น้ำได้ เพราะโครงการของภาครัฐเสร็จไม่ทัน ดังนั้น ถ้ารัฐจะทำโครงการเช่นนี้ คือ มีการผันน้ำไปใช้ในหลายภาคส่วน แต่ละโครงการต้องเร่งให้เสร็จใกล้เคียงกัน

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

ในส่วนของ Water Balance ต้องมีเนื้อหาที่ครอบคลุม และมีข้อมูลที่ชัดเจน ในส่วนของโรงงานในนิคมฯ ก็มีตัวเลขที่ชัดเจนแล้ว และส่วนของกรมโรงงานก็กำลังดำเนินการ ซึ่งสามารถประเมินได้จากประเภทอุตสาหกรรม แต่ข้อมูลของภาคการเกษตรเป็นการประมาณการณของกรมชลประทาน แต่ไม่มีข้อมูลจำนวนพื้นที่การเกษตร จากข้อมูลของสภาพัฒน์ฯ ซึ่งใกล้เคียงความจริง น่าจะมีน้ำเพียงพอถึงปี 2553 แต่ถ้ายังมีการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ก็มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนดำเนินงานรีไซเคิลน้ำ การนิคมฯ มีระบบรีไซเคิลที่ใช้งานได้จริงจากระบบบำบัดน้ำเสียในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2549 และขณะนี้ operate แล้ว 4,000 คิวต่อวัน ต้องใช้ต้นทุนสูง แต่ต้องการทำเป็นตัวอย่างให้เป็นศูนย์ศึกษาระบบ RO เพื่อสร้างความมั่นใจของผู้ใช้ และมีการรับผู้ศึกษาประมาณ ปีละ 5,000 – 6,000 คน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสร้างสถาบันวิจัยเทคโนโลยี และต่อไปก็จะถูกลงเรื่อยๆ หากถึงภาวะแล้งจริงๆ ทางนิคมฯ จะเปลี่ยนน้ำเค็มเป็นน้ำจืด ซึ่งดูเหมือนเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ

ในปีเดียวกันนั้นจะมีการสร้างท่าเรือแห่งใหม่ของชาติที่มามาตาฟุด และหาดที่นั่นตื่นมากจนมีความคิดว่าอาจจะต้องใช้เรือขนน้ำจืดจากแม่น้ำเจ้าพระยา ก่อนหน้านั้นมีการคาดการณ์ว่าถ้าไม่มีการปล่อยน้ำออก อาจจะต้องเกิดน้ำท่วม จึงมีการปล่อยน้ำเพื่อรองรับน้ำฝน แต่เนื่องจากไม่เป็นไปตามคาด หลังจากนั้นก็มีการทำโมเดลน้ำแล้ง น้ำท่วม ซึ่งถือเป็นวิธีการที่ถูกต้องที่สุด

รศ.ดร.สมาลี วงษ์วิฑิต

ขอขอบคุณท่านรองผู้ว่าฯ เนื่องจากทางคณะวิจัยได้ข้อมูลจากท่านมาสองครั้งแล้ว

คุณประโยชน์ พินเดช รองประธานหอการค้าจังหวัดระยอง

เขตประกอบการอุตสาหกรรมอื่นๆ สามารถนำตัวเลขการใช้น้ำที่แท้จริงที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม โดยข้อมูลจากกรมชลประทานซึ่งมีรายละเอียดของทุกภาคและทุกวัน

ปัจจุบัน IRPC และการประปาได้สูบน้ำจากหนองปลาไหล และงดการใช้น้ำจากคลองใหญ่

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

สนับสนุนการทำ Water Balance ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอด และผู้ใช้น้ำหลักก็เป็นอุตสาหกรรมทางด้านปิโตรเคมี และโรงไฟฟ้าซึ่งกำลังขยายกิจการ แม้จะมีการนำน้ำมาทำการรีไซเคิลก็ตาม หากตั้งอยู่ใกล้ทะเลและใช้น้ำทะเลก็จะประหยัดไปได้อย่างมหาศาล

โรงงานที่มีบ่อน้ำเป็นของตนเอง มีชีวะจะไม่ใช้ แต่ใช้ไม่ได้ เช่น TPI เพราะมีโรงกรองน้ำที่บ้านค่าย ห่างจากบ่อน้ำไม่ต่ำกว่า 20 กิโลเมตร น้ำมีทั้งหมด 3 บ่อ สองบ่อมีคลอไรด์สูง แม้จะผ่านการกรองก็นำมาใช้ไม่ได้ จึงสำรองไว้สำหรับดับเพลิง และปัจจุบันก็ใช้น้ำจากหนึ่งบ่อที่เหลือนั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2548 ก็ต้องรับภาระเรื่องน้ำหนักมาก ใกล้เคียง 100 บาท

ด้านคุณภาพน้ำของกลุ่มน้ำระยอง ยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี เพราะไม่ค่อยมีบ้านเรือนริมน้ำในช่วงต้นน้ำ แต่ในเขตชุมชนคุณภาพก็เปลี่ยน และอุตสาหกรรมส่งผลต่อคุณภาพน้ำเช่นกัน โดยเฉพาะโรงงานยางในเขตเทศบาลนั้น คุณภาพน้ำต่ำลงอย่างมาก สามารถค้นข้อมูลได้จากสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งมีการเก็บข้อมูลอย่างละเอียด

ในด้านการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชนและประชาชน เห็นว่าภาคประชาชนของจังหวัดระยองไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร แม้ว่าตนจะได้รับผลกระทบด้วยก็ตาม และการประปาในจังหวัดระยองแม้ว่าจะมีการของบประมาณก็ตาม แต่ก็ไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้เนื่องจากปัจจัยในด้านต่างๆ และยังมีประชาชนแฝงซึ่งควรย้ายสำมะโนครัวให้ชัดเจน

นายสมเกียรติ ประจำลงษ์ ผู้เชี่ยวชาญวิชาชีพเฉพาะด้านวิศวกรรมโยธา กรมชลประทาน สามเสน

พื้นที่อุตสาหกรรมในชลบุรียังต้องใช้น้ำจากระยอง

ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติต้องการความชัดเจนของข้อมูลซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งข้อมูลของ กปภ. กรมชลประทาน โดยต้องการความชัดเจนของคำว่าพื้นที่อุตสาหกรรม แนวทางการจัดการไม่ว่าจะเป็นด้านเทคนิค ด้านกฎหมาย ภาคบริการ แต่เห็นว่าให้น้ำหนักทางด้านกฎหมายมาก แต่ภาคบริการกลับกล่าวเป็นภาพรวมๆ

ต้องการเห็นความชัดเจนของคำว่าบริหารจัดการ ในเรื่องขององค์ประกอบทั้งด้านการจัดสรรน้ำ สำหรับภาคเกษตร อุตสาหกรรม การอุปโภคบริโภค และการรักษาระบบนิเวศซึ่งของระยองมีข้อมูลตัวเลขการใช้น้ำของแต่ละภาคส่วนอย่างชัดเจน และปัจจุบันก็มีการเร่งสร้างท่อส่งน้ำจาก ประแสร์ไปคลองใหญ่

จังหวัดชลบุรีมีโครงการที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้ เช่น ใช้น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างโดยผ่านคลองพระองค์เจ้าไชยานุชิต และนำน้ำจากกลุ่มน้ำบางโดนด จังหวัดจันทบุรีมาเสริมที่บริเวณอ่างเก็บน้ำจังหวัดระยอง เพื่อให้เกิด Water Balance ที่จังหวัดระยอง ดังนั้นจึงต้องการความชัดเจนในการจัดสรรน้ำว่าอะไรสำคัญมากกว่า

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

กรมชลประทานไม่มีใบอนุญาตเรื่องการจัดสรรน้ำ แต่มีอำนาจในการจัดสรรน้ำให้แก่ภาคอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญของแต่ละพื้นที่ ทางจังหวัดระยองซึ่งกั้นวันตกเน้นเรื่องอุตสาหกรรมเป็นหลัก ชิกตะวันออกมีการเกษตรเป็นหลัก ลุ่มน้ำชายฝั่งตะวันออกซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัดเพิ่งมีการเจริญเติบโตในปี พ.ศ. 2548 ที่เกิดวิกฤตการณ์ เมื่อก่อนมีเพียงแม่น้ำปิงและแม่น้ำมูลเท่านั้นที่เป็นลุ่มน้ำตัวอย่างในโครงการนำร่องในการพัฒนาการจัดการน้ำ เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางลุ่มน้ำชายฝั่งตะวันออกกรมชลประทานจึงพยายามหาวิธีที่จะเก็บน้ำให้ได้มากที่สุด จึงทำให้เกิดการพัฒนาแหล่งน้ำตามมา

โครงการใหญ่ๆ เท่านั้นที่จะมีน้ำเหลือไปแจกจ่ายที่อื่นได้ โครงการเล็กๆ อย่างเช่นในจังหวัดชลบุรีซึ่งเก็บน้ำได้เพียง 12 ล้านลูกบาศก์เมตร ก็แจกจ่ายได้เฉพาะในพื้นที่ของตนและเพียงพอสำหรับภาคการเกษตร และอุปโภคบริโภค เหลือให้แก่ภาคอุตสาหกรรมไม่มากนัก ทุกภาคส่วนต้องการความยั่งยืน ดังนั้นจะอย่างไรในการจัดลำดับความสำคัญของแต่ละพื้นที่ในการจัดสรรน้ำ

ปัจจุบัน กปภ. ร่วมมือกับกรมชลประทานในการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งจะมีการทำ MOU กันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออก นอกจากกรมชลประทานจะดูในเรื่องปริมาณน้ำแล้ว ยังดูในเรื่องคุณภาพน้ำด้วย และตอนนี้ภาคตะวันออกพยายามวางแผนการจัดการให้มีน้ำเหลือในช่วงต้นปีด้วย แต่หากน้ำไม่เพียงพอก็ต้องเกิดวิกฤตการณ์คล้ายปี พ.ศ. 2548 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการสำรองน้ำในแต่ละพื้นที่

คุณพงศ์ศักดิ์ วิทวัสขัตติกุล สำนักวิจัยต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ

ด้านข้อมูล Water Balance จะคิดเป็นรายเดือนหรือรายปี เนื่องจากจังหวัดระยองมีการแบ่งเป็นสองลุ่มน้ำและมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยลุ่มน้ำคลองใหญ่มีฝนกระจายในแต่ละพื้นที่ และฝนในจังหวัดระยองจะตกเป็นสองช่วง

ในเขตต้นน้ำพบว่าต้นไม้ใช้น้ำไปประมาณ 57% เหลือน้ำใต้ดินประมาณ 25% น้ำท่า 18% ซึ่งตอนนี้เหลือป่าประมาณ 5% ในจังหวัดระยอง ที่เหลือก็เป็นสวนยาง ซึ่งทำให้ชั้นดินตื้นและเก็บน้ำได้น้อย เมื่อวิเคราะห์ถึงพื้นที่จังหวัดระยอง ฝนต้องตกอย่างน้อย 200 มม. จึงจะมีน้ำท่า แต่หากมาตกในเขตสวนยางดิน ก็จะรับน้ำไม่ได้ ทำให้น้ำในช่วงฤดูแล้งมีน้อย ดังนั้นหากจะทำ Water Balance ควรทำให้มีน้ำกระจายทั้งปี

ด้านคุณภาพน้ำต้องเก็บเป็นช่วงเวลา เช่น พื้นที่การเกษตรถ้าเก็บในช่วงต้นฤดูฝน ก็จะมีทรายและดินปะปนมาด้วย

โครงการศึกษาแนวทางการจัดการน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรม
เพื่อความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ

โรงงานนอกเขตอุตสาหกรรม อาจมีการลักลอบปล่อยน้ำเสียในเวลากลางคืน เกษตรกรจึงไม่สามารถนำน้ำไปใช้ได้ และควรพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำให้เก็บน้ำได้มาก

คุณชนะ รุ่งแสง อดีตสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ และกรรมการในคณะกรรมการน้ำแห่งชาติ

ขณะนี้ภาครัฐได้นำงบประมาณไปลงทุนในพื้นที่ต่างๆ มากมายจากภาษีอากรของประชาชน เหตุการณ์ภัยแล้ง ปี พ.ศ. 2548 บริเวณใกล้เคียงกับมาบตาพุด พบว่ามีการขุดบ่อบาดาลจำนวนมาก การนำน้ำเข้าสู่ท่อส่งน้ำกลับไม่มีความสอดคล้องกัน

เห็นว่าโครงการต่างๆ ต้องมีการทำให้เกิดความสอดคล้องและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน พื้นที่ที่ไม่ควรมองข้ามคือฉะเชิงเทราซึ่งติดกับจังหวัดชลบุรี และระยอง

คุณณัฐศักดิ์ นัชชาธิพัทธ์ คณะทำงานอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม

ในฐานะสมาชิกของคณะทำงาน ขอขอบคุณทุกท่านที่ร่วมประชุม สำหรับเวลาและการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้รับจากทุกท่านในวันนี้เป็นประโยชน์อย่างมาก ทั้งในเรื่องน้ำ ภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร คณะทำงานจะขอทำงานนี้ให้ดีที่สุดและเป็นประโยชน์ที่สุด

รศ.ดร.สุมาลี วงษ์วิฑิต

ขอบคุณและปิดการประชุม